

Αναδιφώντας το χθες (238)

■ Του ΧΑΡΗ ΣΤΡΑΤΙΑΔΑΚΗ*

Αντώνης Πλυμάκης: Γνωριμία με το έργο και την προσφορά, παλιότερη και νεότερη, ενός σπουδαίου Κρητικού

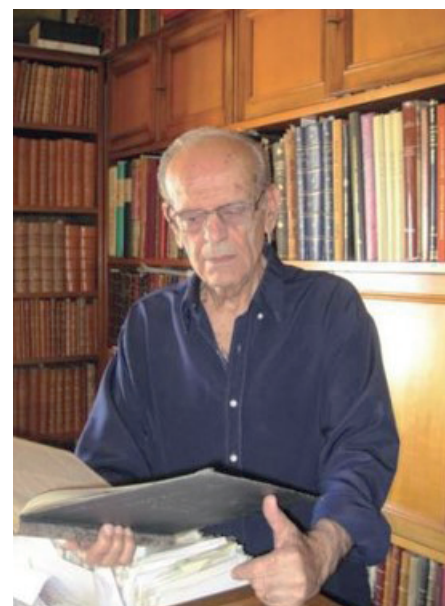
Πραγματοποιείται αύριο Σάββατο 5 Νοεμβρίου στις 19.00 στο Πνευματικό Κέντρο Χανίων εκδήλωση παρουσίασης δύο σημαντικών συλλογών του Ιστορικού Αρχείου Κρήτης. Πρόκειται για τη «Συλλογή Αντωνίου Γ. Πλυμάκη (1935-)-», που θα παρουσιάσω ο ίδιος, και τη «Συλλογή Ιωάννη Ν. Μάντακα (1930-2020)», την οποία θα παρουσιάσει ο Προϊστάμενος του Αρχείου **Κωνσταντίνος Φουρνάρakis**. Συμμετέχω με χαρά στην εκδήλωση αυτή, που δείχνει σε κάθε ωφελούμενο (βιβλιοθήκες, αρχαία, μουσεία κ.ά.) το καθήκον τους, αν φυσικά θέλουν να βλέπουν τις συλλογές τους να αυξάνονται και μάλιστα δωρεάν, με υλικό πολύτιμο για την ιστορία, τη λαογραφία και άλλους πολλούς επιστημονικούς τομείς. Παραθέτω το κείμενο της εισήγησής μου, μαζί με μέρος του φωτογραφικού υλικού που θα προβάλλω.

Ομολογώ όμως ότι η παρουσίαση του έργου του δεν είναι καθόλου εύκολη. Κι αυτό γιατί είναι ογκώδες και πολυποικίλο και οπωσδήποτε δεν χωράει σε εισήγηση 20 λεπτών αλλά ούτε σε ημερίδα ολόκληρη. Αφήστε που στη διάρκεια της ο Αντώνης όλο και κάτι θα έχει προλάβει να προσθέσει, κάτι θα έχει γράψει στα Χανιώτικα Νέα και όλο και κάποιο νέο βιβλίο θα έχει κυκλοφορήσει. Για να το εκφράσω αυτό με αριθμούς, αρκεί - νομίζω - να πω ότι έχει συγγράψει 23 βιβλία, έκτασης 3.350 σελίδων. Όσο για τα άρθρα του στις εφημερίδες, τη τάξη μεγέθους προσεγγίζει τη δεκάδα χιλιάδα των σελίδων. Θα προσπαθήσω λοιπόν το ακατόρθωτο, να παρουσιάσω σε αδρές γραμμές αυτό το έργο, με τη βοήθεια και της τεχνολογίας. Ο Αντώνης Πλυμάκης γεννήθηκε στα Χανιά τον Σεπτέμβριο του 1935 και έζησε στη γειτονιά του Τοπανά. Ακολουθώντας τις μετακινήσεις του πατέρα του Γεωργίου, ενός εξόχως δημιουργικού ατόμου, έζησε κατά την Κατοχή στο Ρέθυμνο, όπου εκείνος ήταν διευθυντής της Τράπεζας Κρήτης.

Εθέλω να ευχαριστήσω και από αυτή εδώ τη θέση τον προϊστάμενο του Ιστορικού Αρχείου Κρήτης Κωνσταντίνου Φουρνάρakis για την τιμή που μου έκανε να με προσκαλέσει ν' αναφερθώ στην προσφορά ενός ανθρώπου του διαμετρήματος του Αντώνη Πλυμάκη. Πολύ περισσότερο που ο τιμώντας είναι φίλος, εδώ και πολλά χρόνια, οπότε ζω εκ του σύγγενους τους αγώνες και τις αγωνίες του. Δράττομαι της ευκαιρίας να συγχαρώ τον κύριο Φουρνάρakis για την πρωτοβουλία του να τιμήσει με την αποψινή εκδήλωση δύο σημαντικούς δωρητές των Γενικών Αρχείων του Κράτους-Ιστορικού Αρχείου Κρήτης. Όσο κι αν οι συγκεκριμένοι δωρητές ποτέ δεν διανοήθηκαν ότι θα τύγχαναν παρόμοιων τιμών, όμως η αποψινή ανάδειξη της προσφοράς τους στη χανιώτικη κοινωνία είμαι σίγουρος ότι θα ωθήσει κι άλλους να προχωρήσουν σε ανάλογες δωρεές.

Επρόκειτο για πληθωρική προσωπικότητα, που ίδρυσε σε όλες τις πόλεις της Κρήτης εμπορικο-λογιστικά φροντιστήρια, εξέδωσε σχετικό περιοδικό και το 1946 ίδρυσε το πρώτο στο νησί γραφείο ταξιδιών, τουρισμού και μετανάστευσης. Από αυτόν ο Αντώνης θα πρέπει να κληρονόμησε την πληθωρική του, ενώ από τη μητέρα του Γεωργία Γαμπιά διάφορες ευαισθησίες, αφού ασχολούνταν με το βιολί και τη ζωγραφική και μιλούσε τα γαλλικά. Ο Αντώνης Πλυμάκης αποφοίτησε από τη Μέση Εμπορική σχολή Χανίων και υπηρέτησε τη στρατιωτική του θητεία στα Γιάννενα. Διορίστηκε στην Εμπορική Τράπεζα και την υπηρέτησε για τριάντα χρόνια, με τα τρία πρώτα χρόνια απ' αυτά στην Κίσαμο. Δημιούργησε οικογένεια και έκανε δύο κόρες, τη Γεωργία και την Σοφία. Από τη πρώτη απέκτησε μία εγγονή, η οποία με τη σειρά της του έχει χαρίσει δύο δισέγγονα, ενώ η δεύτερη τον κάνει κάθε τόσο περήφανο με τα ορειβατικά της επιτεύγματα..

Τα παραπάνω θα αρκούσαν να περιγράψουν τη ζωή ενός μεσου ανθρώπου, με ζωή που όλοι μας θα εκτιμούσαμε ως «γεμάτη». Από το επίπεδο λοιπόν αυτό ξεκινά η προσφορά του. Και η αιτία; Η ένταξη το 1952 στον Ορειβατικό Σύνδεσμο Χανίων. Εκτοτε έφαγε τα βουνά με το κουτάλι, κατά το κοινώς λεγόμενο, ενώ παράλληλα δεν αρνήθηκε τα άχαρά τους, υπηρετώντας τον σύλλογο των ρεκτών τους για 17 χρόνια ως γενικός του γραμματέας. Σήμερα διατελεί επίτιμος πρόεδρος, τιμημένος από κάθε είδους ορειβατικούς συλλόγους, μεταξύ των οποίων από την Πανελλήνια Ομοσπονδία Ορειβασίας και Αναρρίχησης, από την Ελληνική Ομοσπονδία Χιονοδρομίας, αλλά και από την Σπηλαιολογική Ομοσπονδία Ελλάδας, το τμήμα Δυτικής Κρήτης της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας με το αξίωμα του επιτίμου προέδρου, από την Αντιπεριφέρεια και τον δήμο Χανίων, από τη Διεύθυνση Δασών, από τον Ναυτικό Όμιλο Χανίων, από το Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Ρεθύμνης και από την Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης. Επιπροσθέτως σήμερα τιμάται έμπρακτα από το Ιστορικό Αρχείο Κρήτης, για το οποίο - θυμίζω - έχει αρθρογραφήσει πολλές φορές στον τοπικό τύπο.

Δεν αρκέστηκε όμως σ' αυτά. Σε συνεργασία με τον φίλο ζωής του Χρήστο Χουλιόπουλο, ίδρυσαν το 1955 τη Σπηλαιολογική Ομάδα του Ορειβατικού Συλλόγου. Για να συνειδητοποιήσουμε πόσο πρωτοποριακό ήταν αυτό το βήμα κατά την εποχή εκείνη αρκεί ν' αναφέρω δύο γεγονότα: ότι ο θεωρούμενος ως πρύτανης των κρητικών σπηλαίων Ελευθέριος Πλατάκης ίδρυσε το τμήμα Κρήτης της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας επτά χρόνια αργότερα, το 1962, και ότι την εποχή εκείνη που το δίδυμο Πλυμάκη-Χουλιόπουλο εξερευνούσε τα χανιώτικα σπήλαια κυκλοφορούσαν ακόμα σ' αυτά φυγόδοκοι του Εμφυλίου πολέμου, με ό,τι μπορεί αυτό να συνεπάγονταν ως προς την ασφάλειά τους. Παράλληλα το ίδιο έτος, 1955, ίδρυσαν και την πρώτη χιονοδρομική ομάδα του Ορειβατικού συλλόγου, φέρνοντας τα πρώτα σκι στην Κρήτη.

Εκείνο που τον διέκρινε πάντα ήταν η ματιά του φυσιολάτρη με ευρύτερα όμως ενδιαφέροντα για τη φύση, με ενδιαφέρον δηλαδή να μάθει όσο το δυνατόν περισσότερα γι' αυτήν, από κοινού με τη ματιά της ιστορικότητας που τον χαρακτήριζε από μικρό. Δεν είναι λοιπόν τυχαίο το γεγονός ότι το πρώτο βιβλίο του ήταν εκείνο με τον τίτλο «50 χρόνια Ορειβατικού Συλλόγου Χανίων», που αφορούσε την πεντηκονταετία 1930-1980 και κυκλοφόρησε το έτος 1983. Το είχε αφιερώσει στους μέντορές του στην ορειβασία και γενικότερα στη λατρεία της φύσης, Βελισσάριο Βαμβακά, Νίκο Χρυσουλάκη και Νίκο Ζωφάκη.

Ας σταθούμε λίγο σ' αυτό. Πώς γίνεται ένας νέος άνθρωπος, ούτε σαράντα χρόνων, να κάνει το ντεμπούτο του στον τομέα του βιβλίου με ένα θέμα ιστορικό, όπως η ιστορία ενός συλλόγου; Χωρίς μάλιστα ο ίδιος να έχει σπουδάσει ιστορικός, χωρίς καθόλου να έχει τύχει τριτοβάθμιας εκπαίδευσης; Μήπως αυτό σημαίνει ότι η αίσθησή της ιστορικότητας ήταν ανεπτυγμένη μέσα του εξ απαλών ονύχων;

Ακολουθήσαν το 1991 δύο ακόμα βιβλία, για το φαράγγι της Ίμπρου το πρώτο και για εκείνο της Αγίας Ειρήνης το δεύτερο. Δεν είναι εκτός θέματος, νομίζω, ν' αναφέρουμε ότι τα βιβλία αυτά ήταν που συντέλεσαν στο να γίνουν ιδιαίτερα γνωστά τα δύο αυτά φαράγγια, τα οποία μέχρι τότε επισκιάζονταν από τον γίγαντα της Σαμαριάς, εισάγοντάς τα μάλιστα και σε ορειβατικά τουριστικά πακέτα. Θυμίζω ότι κατά την εποχή στην οποία αναφερόμαστε η αξία πολλών εκφάνσεων της Κρήτης, όπως των φαραγγιών, δεν αποτελούσε αυταξία, εκτός κι αν αυτές είχαν το μέγεθος μιας Σαμαριάς..

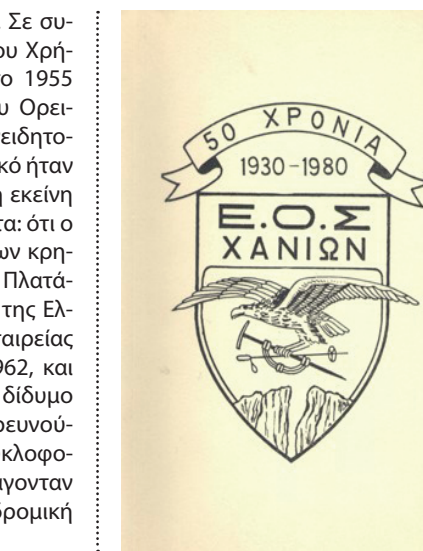
Λεσμα για συμπλήρωσή τους. Υπενθυμίζω ότι πρώτος είχε ανταποκριθεί ο Κώστας Μπικρής από τον Πίκρη, με τον εκεί σπηλαιώδη Άγιο Αντώνιο.

Ακολουθήσαν το 1991 δύο ακόμα βιβλία, για το φαράγγι της Ίμπρου το πρώτο και για εκείνο της Αγίας Ειρήνης το δεύτερο. Δεν είναι εκτός θέματος, νομίζω, ν' αναφέρουμε ότι τα βιβλία αυτά ήταν που συντέλεσαν στο να γίνουν ιδιαίτερα γνωστά τα δύο αυτά φαράγγια, τα οποία μέχρι τότε επισκιάζονταν από τον γίγαντα της Σαμαριάς, εισάγοντάς τα μάλιστα και σε ορειβατικά τουριστικά πακέτα. Θυμίζω ότι κατά την εποχή στην οποία αναφερόμαστε η αξία πολλών εκφάνσεων της Κρήτης, όπως των φαραγγιών, δεν αποτελούσε αυταξία, εκτός κι αν αυτές είχαν το μέγεθος μιας Σαμαριάς..

Ας σταθούμε λίγο σ' αυτό. Πώς γίνεται ένας νέος άνθρωπος, ούτε σαράντα χρόνων, να κάνει το ντεμπούτο του στον τομέα του βιβλίου με ένα θέμα ιστορικό, όπως η ιστορία ενός συλλόγου; Χωρίς μάλιστα ο ίδιος να έχει σπουδάσει ιστορικός, χωρίς καθόλου να έχει τύχει τριτοβάθμιας εκπαίδευσης; Μήπως αυτό σημαίνει ότι η αίσθησή της ιστορικότητας ήταν ανεπτυγμένη μέσα του εξ απαλών ονύχων;

Ας σταθούμε λίγο σ' αυτό. Πώς γίνεται ένας νέος άνθρωπος, ούτε σαράντα χρόνων, να κάνει το ντεμπούτο του στον τομέα του βιβλίου με ένα θέμα ιστορικό, όπως η ιστορία ενός συλλόγου; Χωρίς μάλιστα ο ίδιος να έχει σπουδάσει ιστορικός, χωρίς καθόλου να έχει τύχει τριτοβάθμιας εκπαίδευσης; Μήπως αυτό σημαίνει ότι η αίσθησή της ιστορικότητας ήταν ανεπτυγμένη μέσα του εξ απαλών ονύχων;

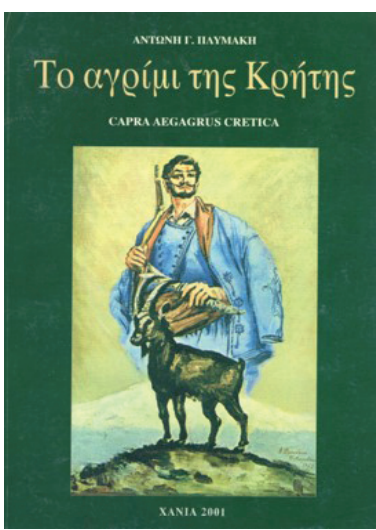

Ας σταθούμε λίγο σ' αυτό. Πώς γίνεται ένας νέος άνθρωπος, ούτε σαράντα χρόνων, να κάνει το ντεμπούτο του στον τομέα του βιβλίου με ένα θέμα ιστορικό, όπως η ιστορία ενός συλλόγου; Χωρίς μάλιστα ο ίδιος να έχει σπουδάσει ιστορικός, χωρίς καθόλου να έχει τύχει τριτοβάθμιας εκπαίδευσης; Μήπως αυτό σημαίνει ότι η αίσθησή της ιστορικότητας ήταν ανεπτυγμένη μέσα του εξ απαλών ονύχων;

Ας σταθούμε λίγο σ' αυτό. Πώς γίνεται ένας νέος άνθρωπος, ούτε σαράντα χρόνων, να κάνει το ντεμπούτο του στον τομέα του βιβλίου με ένα θέμα ιστορικό, όπως η ιστορία ενός συλλόγου; Χωρίς μάλιστα ο ίδιος να έχει σπουδάσει ιστορικός, χωρίς καθόλου να έχει τύχει τριτοβάθμιας εκπαίδευσης; Μήπως αυτό σημαίνει ότι η αίσθησή της ιστορικότητας ήταν ανεπτυγμένη μέσα του εξ απαλών ονύχων;

Ας σταθούμε λίγο σ' αυτό. Πώς γίνεται ένας νέος άνθρωπος, ούτε σαράντα χρόνων, να κάνει το ντεμπούτο του στον τομέα του βιβλίου με ένα θέμα ιστορικό, όπως η ιστορία ενός συλλόγου; Χωρίς μάλιστα ο ίδιος να έχει σπουδάσει ιστορικός, χωρίς καθόλου να έχει τύχει τριτοβάθμιας εκπαίδευσης; Μήπως αυτό σημαίνει ότι η αίσθησή της ιστορικότητας ήταν ανεπτυγμένη μέσα του εξ απαλών ονύχων;

Το ίδιο εκείνο έτος 1983 κυκλοφόρησε ένα βιβλίο που θεωρήθηκε εξ αρχής ως σημαντική προσφορά στον τόπο, με τον τίτλο «Το αγρίμι της Κρήτης». Το βιβλίο αυτό επανέκδωσε το 2001, αναμορφωμένο πλήρως και με πολλές προσθήκες. Στη δεύτερη του έκδοση πρόκειται επίσης για ένα στιβαρό βιβλίο, με καθάρη δομή και πολλή εικόνα, η οποία έρχεται να υποστηρίξει την ύλη του και να την αισθητοποιήσει.

Ακολουθήσαν το 1991 δύο ακόμα βιβλία, για το φαράγγι της Ίμπρου το πρώτο και για εκείνο της Αγίας Ειρήνης το δεύτερο. Δεν είναι εκτός θέματος, νομίζω, ν' αναφέρουμε ότι τα βιβλία αυτά ήταν που συντέλεσαν στο να γίνουν ιδιαίτερα γνωστά τα δύο αυτά φαράγγια, τα οποία μέχρι τότε επισκιάζονταν από τον γίγαντα της Σαμαριάς, εισάγοντάς τα μάλιστα και σε ορειβατικά τουριστικά πακέτα. Θυμίζω ότι κατά την εποχή στην οποία αναφερόμαστε η αξία πολλών εκφάνσεων της Κρήτης, όπως των φαραγγιών, δεν αποτελούσε αυταξία, εκτός κι αν αυτές είχαν το μέγεθος μιας Σαμαριάς..

Άμεση ανταπόκριση (1)

Λεσμα για συμπλήρωσή τους. Υπενθυμίζω ότι πρώτος είχε ανταποκριθεί ο Κώστας Μπικρής από τον Πίκρη, με τον εκεί σπηλαιώδη Άγιο Αντώνιο.

Διακόπτουμε εδώ, για να συνεχίσουμε την επόμενη Παρασκευή. Εφόσον όμως αναφερθήκαμε σ' έναν άνθρωπο που αφιέρωσε τη ζωή του στα σπήλαια, είναι ευκαιρία να κάνουμε τελειώνοντας σήμερα μια αναφορά σ' ένα σχετικό θέμα, το υπό έκδοση βιβλίο μου «Οι βραχοκλισεις του Ρεθύμνου». Οι αναγνώστες θα θυμούνται ίσως την έκκληση που είχα κάνει προ καιρού για τη συμπλήρωση των κενών του. Έτσι, ο φίλος σπηλαιολόγος Χαράλαμπος Σκεπετζάκης είναι ο δεύτερος που ανταποκρίθηκε στο κά-

Πλούσια ανταπόκριση (2)

Ο Χ. Σκεπετζάκης προσέθεσε πληροφορίες και φωτογραφίες όχι για μία αλλά για τέσσερις (!) από αυτές: τον Άγιο Αντώνιο Αγκουσελιανών, την Υπαπαντή και τον Αφέντη Χριστό Αβδελά (με υπολείμματα τοιχογραφιών!), την Αγία Άννα στο Κεφάλι και τον Άγιο Παντελεήμονα στον Ορθό. Τον ευχαριστώ θερμά και από τη θέση αυτή και κάνω ξανά έκκληση για τον Άγιο Ονούφριο του Ασύματου, τους Αγίους Αναργύρους της Μύρθιου Αγίου Βασιλείου, την Αγία Τριάδα Αγγελισιανών και τον Άγιο Αντώνιο στο Αμπελάκι. Οι καιροί ου μενετοί!

Η νέα γενιά ερευνητών στο προσκήνιο

Με χαρά είδα τη νέα γενιά ερευνητών της ρεθεμνιώτικης ιστορίας στο προσκήνιο, κατά την εκδήλωση παρουσίασης του βιβλίου «Ηλιος και Όλεθρος» το περασμένο Σάββατο. Ο διοργανωτής της **Μιχάλης Τζεκάκης** με την εκδήλωση αυτή του παρέδωσε συμβολικά τη σκυτάλη. Ήταν εκεί ο **Μάνος Γοργοράκης**, ο **Γρηγόρης Παπαδοπετράκης**, ο **Δημήτρης Σκαρτσιλάκης** και ο **Νίκος Δασκαλάκης**. Όλοι τους δημιουργικοί, σεμνοί και παραγωγικοί. Με όρεξη για δουλειά, με καλή ερευνητική σκευή και με άριστες προοπτικές. Να είστε πάντα καλά, παιδιά! Υποκλινόμεστε οι παλιότεροι!

* Ο Χάρης Στρατιάδακης είναι Δρ Παιδαγωγικής-ιστορικός ερευνητής-συγγραφέας strtharis@yahoo.gr, 2831055031